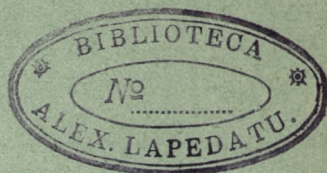

B.A.L.

1115

V. DRUMARU

„ARDEALUL VORBESTE” ?

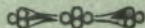
SERMANUL ARDEAL !

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CONTRIBUȚII

CA

SĂ SE SFARȘEASCĂ O COMEDIE

EDITURA AUTORULUI
BUCUREȘTI

1916

Pretul 1.1. en

„ARDEALUL VORBESTE“?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SERMANUL ARDEAL !

DE ACELAȘ AUTOR :

V. E. Moldovan: METEOR, roman, 1902. Budapesta.

» DUȘMÂNIE, roman, 1903. Sibiu.

» RAZE DE LUNĂ, nuvele, 1905. Orăștia.

» TREI MONOLOAGE COMICE, 1909. Cleveland, Ohio.

(Epuisate).

1115

V. DRUMARU

*

„ARDEALUL VORBESTE” ?

SERMANUL ARDEAL !

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CONTRIBUȚII

CA

SĂ SE SFÂRȘEASCĂ O COMEDIE

BCU Cluj-Napoca

RBCFG 2008 02111

EDITURA AUTORULUI

BUCUREȘTI

1916

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MOTIVUL

Vor întreba cei mai mulți din cititorii acestei broșuri : — de ce și de ce chiar acum ? Nu se putea oare amâna publicarea celor ce urmează până la resfirarea nouriilor de nesiguranță cari întunecă orizontul țării noastre ?

O mărturisire : În anul 1912, când m'am întors din America, după un surghiun de 5 ani, am aflat o zarvă mare în lumea politică românească din Ungaria.

De o parte, poetul Octavian Goga, încuibat la «Tribuna» din Arad, ajutat de o infimă gardă de cărdași, insulta lumea, toată lumea, enunțând sentințe suverane și învrăjbind sufletele cari nici odată nu au fost atât de învrăjbite în Ardeal ca atunci.

De altă parte *unanimitatea* neamului, uimită și supărată, stetea ca zăpăcită de îndrăzneala unei cete mici de briganzi ai condeifului, cari fără temei, rost, drept sau aparență de drept, pretindea să i se încredințeze conducerea politică a celor patru milioane de Români de dincolo.

Voiam să scriu de pe atunci broșura, acest promis „*sublimat corosiv, care va ucide pe unii și va vindeca pe alții*», dar a intervenit în cearta celor de dincolo d-l C. Stere, care după multă trudă a reușit să potolească desnodământul tragic care ar fi urmat în dauna celor câți-va muschetari aventurieri, amestecați în romantica întreprindere de răsturnări, asigurându-le o nemeritat de onorabilă retragere.

D. Stere le-a fost prieten, — o știe toată lumea, iar că

acum muschetarii lovesc în *salvatorul* lor, e un nou motiv să arăt eu pricina acestei minuni.

Dar motivul principal care mă îndeamnă să prind condeiul și să pun astfel capăt unei penibile tragi-comedii ce se joacă astăzi pe pământul acestei naive țări, este că acești muschetari, cari la ivirea primejdiei au fugit cei dintâi din mijlocul acelor pe cari pretindeau să-i apere și să-i conducă, venind aici au surprins bună-credința unor cercuri și netam-nesam sau constituit proprio-motu în reprezentanți ai sărmanului Ardeal, — un ardelenism care le-a rentat și dincolo și dincoace.

«*Ardealul vorbește*», ziceau ei, o mână de nedisciplinați, când scriau în «*Epoca*», la care s'au refugiat, după ce, nemulțumiți cu cei 15 lei de articol ai d-lui Mille, d. Filipescu a pus la dispoziția «*Epocei*» un fond pentru a se onora articolele lor.

Fondul s'a epuizat, — Ardealul nu mai vorbește. (Cel puțin «*acest*» Ardeal, nu !) Dar îi vedem cocoțați pretutindeni, pe la posturi, subsidii, onoruri, în cât cunoscând persoanele despre cari este vorba, rămâi înlemnit, neștiind ce să admiri mai mult, îndrăzneala de «*vârelnițe*» a mănunchiului acesta de excomunicați ai Ardealului sau desorientarea penibilă a celor de aici în ce privește Ardealul, viața lui politică și literară, valorile lui, personalitățile lui ?

De fapt, oameni de adevărată valoare culturală și caracter, veniți de dincolo, au știut să rămână în modest incognito, păstrând distanțe cuviincioase și să păstreze răbdare de adevărați mucenici la cele ce vedem p' aici. Dar «*ăștia*» au sărit dreptul în cabinete de foști și actuali miniștri, pângărind covoare și strigau că ei sunt reprezentanți ai Ardealului, care, precum vedeți, *vorbește*.

Ei bine,—să se știe : acești cărdași n'au nimic comun cu Ardealul.

Ei au fost disprețuiți dincolo, ca semi-caractere și, cum însuși d. Stere spune, numai D-sa i-a scăpat de ostracism.

Veniți aici ca cei dântâi fugiți, n'au luat contact cu masele de alți refugiați sau ardeleni vechi, n'au luat parte la

adunările și consfăturile lor, simulând un dispreț suveran pentru aceștia, știind că nici odată pe cale 'dreaptă' ei nu vor primi de la votul mulțimii un mandat de a o reprezenta.

S'au constituit singuri întru legali reprezentanți ai Ardealului, spre neputincioasa indignare a 99% de ardeleni, cari îi urăsc din toată inima. O mică anchetă ar da rezultate uimitoare în această privință.

Din cele ce vor urma se va convinge oricine de tupeul acestor aventurieri, cari exploatează aici desorientarea cercurilor competente.

Sunt convins că nu fac rău, dacă pentru binele comun, rup pârghia răbdării și întrebuițez lapis-ul chiar și în aceste momente de solemnă așteptare.

Excrocheriile politice nu pot fi cruțate în nici-o împrejurare.

Sunt convins că mii și mii de ardeleni vor aplauda acest gest al meu, dureros dar necesar, justificând totdeodată rostul retragerii mele din mișcările ardelenesti în România.

Viitorul va dovedi

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PRECEDENȚE

Octavian Goga «de genere» fiul preotului din Rășinari, sat de misiți mărgineni, cu idealul banului și fără scrupule, prin anul 1907, când venise la București înfumurat și amețit de reușita fenomenală a volumului său de versuri, cărora d. Iorga le pregătise o prea netedă cale triumfală prin omnipotența lui de atunci, stricând echilibrul și simțul de proporții al poetului prin osanale avansate, spunea, pe Calea Victoriei, (băiat de 26 ani) prietenului nostru Ilarie Chendi, reposatul și mie :

— *Tasă că mă întorc eu în Ardeal, să le arăt eu «ăloră» cum se face politica !*

Ajuns la mal cu poeziile, «Ajunsul» se credea chemat pe alte terene, pentru alte glorii.

Sărmanul Chendi m'a tras de mânecă :

— «Ascultă pe—adevăratul parvenit !»

Și mi-a povestit mult despre iremediabila amețeală ce-i cuprinde pe cei înălțați fără shucium, la înălțimi, dându-li-se resplăți prea timpurii.

Am plecat la America. La întoarcere, cum spuneam, am aflat Ardealul răsturnat și certat.

Poetul începuse să le arate celor de dincolo, cum se face politica.

Cu donchișotice aiere de arbitru infalibil, dăduse cu oiștea în gard.

În articolele lui din «Tribuna», vechiu cuib de cărdășii și refugiu de cariere naufragiate, făcea pur și simplu «mă-

gari cari pasc liniștiți la poalele Vezuvului» din toată intelectualitatea de dincolo, din întreg comitetul național, (tovarăși, cari în urma reclamei din România, ținuseră să-l primească în mijlocul lor), iar din părintele Dr. Lucaciu un «*Cațavencu idiot și primejdios*», fapt care a revoltat nu numai pe cei ce apreciau *trecutele* merite ale *trecutului* politician ci și pe cei ce întrezăreau lăcomia poetului, lăcomie materială, întru cât *ei, doi*, erau singurii cari erau *întreținuți, subvenționați* ai partidului, — în vreme ce membrii ceilalți, ca Dr. Mihali, Dr. Vaida, Dr. Vlad, Dr. Maniu. Dr. Ștefan C. Pop, Dr. Valer Moldovan, Dr. V. Onișor, Pop de Băsești, etc. jertfeau din greu, cu munca și cu punga pentru întreținerea luptelor noastre politice în Ardeal.

(Dr. Lucaciu și Goga, sunt astăzi tovarăși. Dar ce tovarăși? Pisica și câinele îi știe).

Cetisei atunci broșura d-lui Vaida, «*Tissa-Mangra și Tribuna*» și cunoscând pe d-ru Vaida și pe cei dela «*Tribuna*», eram bine convins de rostul celor ce se petrec.

Dar întâlnind la Sibiu pe Goga, acesta îmi spunea verbal:

«*Ca să vezi și tu ce oameni! Te duci la o masă la ei și te pune la coadă, parcă ai fi așa «nimenea», iar înaintea stau niște figuri idioate... bătrâni boșorogi, cari au singurul merit de a purta demnități bisericești sau grija chivernisirii unei mari averi... De altfel să ști că Mihali ia bani dela București... De ce să-i mănânce el?»*

Am priceput. Banii dela București, (dacă ar fi fost, dar nu cred, întru cât cunosc neblesnicia celor de aci, cari nu se sinchiseau de marile noastre nevoi), dacă treceau prin mâna lui Goga și Iosif Schiopul, totul ar fi fost — de minune.

Dar așa? «jos cu Dr. Mihali!» — (Dr. Mihali, modest în traiul familiar, a testat averea s'a de 1 milion, pentru scopuri culturale, hoțul de lacom!)

Mai târziu am aflat că cei puși înaintea d-lui Goga la masă, erau d. G. Pop de Băsești, președintele partidului, om de 80 de ani, filantrop vestit, om care își lasă averea

de milioane pentru trebuințele neamului, iar celălalt un vicar bisericesc, bătrân și respectabil. Dar poetul se voia în fruntea mesei, cu toate că totul era foarte natural, dacă grație d-lui Iorga, la București nu grassa «Gogo-mania» și «gloria» nu s'ar fi urcat la capul tinărului «Napoleon pe toate terenele»..

Iam răspuns: Bine dragă, vor fi ele multe și păcatele «provincialilor» noștri și înțeleg chiar «enfant-terrible» ismul tău, dar să te înhămezi tu la «Tribuna», acest ziar-instrument al tuturor neblezniciilor din toate taberile? Și în ce tovrășie? Sever Bocu, Iosiv Schiopul, Oct. Tăslăuanu, V. C. Osvadă? E ca un prea frumos tablou, în cadre mizerabile». Așa i-am spus. Și el a zis că n'are ce să facă, dacăăștia se lipsesc de el.

„Chiar i-am spus lui Bocu să mă mai slăbească. Prea să ascunde cu «ale lui» (afaceri) în umbra mea. Cât despre Schiopul? E un nenorocit».

Așa mi-a răspuns poetul.

Am plecat la Brașov. Aci d-rul Vaida, când i-am vorbit de o împăcare, mi-a arătat un document. Un singur document. Era vorba că Goga, «intransigentul» din gazeta lui Mangra, «Tribuna», din Arad, (care exhumase numele vechei «Tribune» din Sibiu, spre a se servi la «prestigiu» de cinstea vechei reposate), zic—intransigentul din «Tribuna» lui Mangra, a căutat, pe lângă «radicalism» și alte cărări spre a răsturna comitetul de oameni încercați ca Vaida, Mihali, Vlad, Maniu etc.. spre a-l încredința destoinicelor ghiare ale lui Iosif Schiopul.

Se dusesese la Kristoffy, fostul ministru de interne, spre a prepara temeliile unui partid moderat filo-maghiar, împotriva Vienei, cu sprijinul guvernului maghiar. Documentul s'a publicat și atunci a venit d. Stere să împiedice desvoltarea lucrurilor care s'ar fi sfârșit cu un picior la partea sedentară pentru poet și cărdași.

— 'I-am salvat de ostracism! — spune astăzi d. Stere. Dar i-a salvat și de altceva. Cu dibăcie rău plasată a reușit să determine Comitetul să preia datoriile «Tribunii»,

care în urma atitudinii sale din urmă intrase în stadiul falimentului, și să dea oare-cari subsidii, însemnate ca numerar, redactorilor muschetari, — (prilej de beții la infinit).

A salvat acest d. Stere totul, pentru acești minusculi nedisciplinați, cari îi erau prieteni, dar acum îl înjură.

Mai ales Sever Bocu, despre care s'au publicat în Românul diferite documente despre falsificări de acte și excrocherii, s'a ales din dibăcia d-lui Stere și mila Comitetului național, cu un capital care i-a dat răgaz sa clădească un hotel mare la Thekerghiol.

Banda s'a resfirat, fără să ajungă la «dictatură» în Ardeal, sub egida lui Partenie Cosma, fostul director al băncii «Albina» despre care o să mai scriu și fără să pună mâna pe mult lăcomitele fonduri de la București, fonduri cari dacă s'au dat, n'au ieșit din țară fiind Predealul prea departe și prea muți aspiranți chiar pe aceste plaiuri...

Dacă s'au dat...

Acest cuib infect fiind risipit, potârnicele poetului au luat-o razna, în lume. Iosif Schiopul fiind expulzat din America s'a întors la sânul poetului, care îngrijea de el, în schimbul rolului de impresario al aventurilor sale galante...

Și, deodată cu izbucnirea războiului, iată-i întruniți la București, vârați în case mari, cărmuitoare, unde ca din senin, cu vechiul tupeu, încep să vorbească în numele Ardealului (care i-a expulzat moralmente), fără să-i fi autorizat cineva, ba chiar în butul contestațiilor ivite...

Sunt aici ardeleni, ca dr. Șerban, dr. Boeru, dr. Banciu, Lucian Bolcaș, dr. Dobrescu, dr. Nițescu dir. la «Gazeta Transilvaniei», dr. Lascu, dr. Alex. Moldovan, I. U. Soricu, prof. Bogdan Duică, dr. Mihai Popoviciu, etc. etc. — dar aceștia nu sunt considerați ca demni să vorbească în numele Ardealului.

«Ardealul vorbește», prin glasul d-lor

Octavian Goga
Octavian Teslăuanu
Iosif Schiopul

Ghiță Pop
Const. Bucșan
Vasile C. Osvadă
Aurel Esca
Avram Imbroane
Liviu Tâmpa
Sebastian Bornemisa
Iuliu Enescu
Onisifore Ghibu

și încă vre-o trei patru maimuțe, cari sau erau în sfera farmecului material al Cosmeștilor de la Albina, sau aveau ură personală, ambiții jicnite etc, față de Unanimitatea Neamului Românesc de dincolo reprezentată prin *Comitetul Național* cu membrii lui cei *jertfitori* iar nu cu cei *întreținuți* — în sinecure.

Câteva biografii vor vorbi îndeajuns. apoi vom trage concluziile.

Acești domni, spunând că ei sunt *înscriitorii ardeleni*, *toți* și *singurii*, au înființat aici o revistă de clicării: *Tribuna*, false și de o îndrăzneală provocătoare, — sau vârat apoi pe la unele redacții, scriind în numele Ardealului și deodată ne pomenim cu ei și în roluri de frunte pe la întrunirile «Federației», spre penibila desiluzie a celor cari cunosc oamenii și faptele lor.

Era doar prea știut și cert că Ardealul îi vomase din stomacul lui și că îi urește și îi desprețuiește. D. Filipescu și Take Ionescu nici nu visează cât și cum au fost păcăliți.

Liberalii, cari îi avuse la început și ale căror creaturi erau, — dimpotrivă jubilează astăzi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

OCTAVIAN GOGA

ca om politic

Băiat de popă, crescut ca «Budulea Taichii» în condiții modeste, sărăcăcioase, cu suman de cânepă, — terminând liceul, primește o bursă de 400 lei pe an dela fundația Gozsdu și se înscrie la litere în Budapesta.

Nu că ar fi un păcat să n'ai avere, dar amintesc aceste împrejurări ca să se vadă în lumina lor bizară apucăturile lui de patrician și de sardanapal de mai târziu, când a prins mămăliga scoartă.

Scia și atunci versuri, mai slăbuțe, ceea ce l'a îndemnat pe omul lui de astăzi, Iosif Schiopul, pripășit pe acele vremuri la o fițuică umoristică «Vulturul» din Oradia-Mare, să-i reproducă număr de număr versurile, ca model de prostie, având o rubrică permanentă «*Poeți din patru unghiuri*» cu o caricatură care aducea cu poetul, un copilandru cu liră făcută pe spetezele scaunului și cu păr lung, vâlvoi.

Încă de pe atunci îi spuneam lui Schiopul că prea e răutacios și prea torturează un om de viitor, fără motiv. Poetul plângea când se vedea astfel ridiculizat. Dar vedeți, — vremea se schimbă...

Pe vremea aceea am înființat la Budapesta revista «Luceafărul», eu, Al. Ciura, A. Banuțiu, O. Goga și alții, cari toți am fost scoși pe rând din «combinație» îndată ce revista începuse să lucreze cu profit.

Se ivise printre noi un funcționar de la consulatul român din Pesta, O. Teslăuanu, venit din țară, cu «școală» care

menajând dela început slăbiciunile lui Goga, ajunsese stăpân la revistă fără să fie scriitor sau om de literă și gust, ci numai iac-așa, ca Pilat în «Cred-întrunul».

Chiar soacra lui Goga se plângea mai târziu de acest «duh rău» al ginerelui ei, care îl «Svengali-zase».

Pe atunci era secretar la «Asociațiunea» din Sibiu d. Diaconovici, astăzi director al «Muntelui de Pietate».

Împreună cu Teslăuanu, poetul a început o campanie împotriva slujbei acestui om, campanie secundată și de mine, dar cu bună credință.

Nu peste mult ne pomenim că se înființează două posturi de secretar la «Asociațiune» și le ocupă cei doi prieteni.

S'a dovedit pe urmă că era vorba de două sinecure și că cei doi se ocupau de alte daraveri, dar ce are a face?

Dar s'a repetat cazul, cu banca «Albina» pe care iarăși au luat-o la ochi spre a-și face loc în consiliul de administrație și pe urmă un alt caz, încât în Sibiu devenise proverbială metoda acestora de a-și face loc în lume cu condeiul, prin campanii egoiste.

A scris volumul de versuri, bune, frumoase, —dar nu mai bune ca ale lui Eminescu, Vlăhuță, Cerna, St. Iosif.

Cu toate aceste norocul lui Goga a fost ca al lui Schöder față de al acestora.

El e resplătit, nu ca ceilalți, cari o dăceau în lipsuri și umilință. E decorat, premiat de Academie, —o princesă de aici îi cumpără câte-va mii de exemplare și îi dă chiar rendez-vous la Paris, (pe cum se lauda poetul), ba o soție de ministru îi face bezele... etc. etc.

Poetul se întoarce acasă transformat, cu apucături de grand-senior, disprețuiește pe vechii lui tovarăși, cu un cuvânt (popular), «dă pe râiosul», și intră în politică.

În urma reclamei din București, Parthenie Cosma, directorul băncii «Albina» consimte să-și nefericească fata, măritând-o după el, ficeorul popii din Reșinari și —omul e făcut gata.

«Comitetul Național», într'un moment de —slăbiciune, îl alege de membru, așa tânăr-tinerel și infumurat cum era,

supărând pe mulți alții vrednici și punând temelia viitoarelor buclucuri pe cari le-a pricinuit prichindelul.

Acesta cheltuia mult, enorm de mult. Parthenie Cosma nu mai suporta. Dela București curgeau oferte de editorilor, premiile, bursele, cadourile, leafa nemuncită dela «Asociațiune» la fel, ziarele plăteau gras colaborarea iar «Albina» singură îi dădea 6 mii pe an pentru—nimic. Socrul îi purta menajul, dar ginerele cădea cu toate acestea tot mai adânc în datorii.

O adevărată mașină de împrăștiat parale. În schimb creștea ambiția și egomania poetului, care se credea un Messia al neamului, — «a tot mai bine știutor» decât alții prin urmare disprețuitor al lumii întregi.

Pe Vintilă Brătianu îl taxa — peste picior, pe Morțun, cam așa: «M'a chemat la masă și mi-a pregătit ca surprindere o statueta scumpă.... Nu m'am dus. Sunt sătul de oamenii ăștia» cari vor să tot «paradeze cu mine». La două luni după căsătorie a dat-o pe junie. Nici casă nici masă. Numai chefuri și lux. Nici acte de filantropie n'a prea comis, că doar pantalonii pe care se laudă că iar îi dat zdrențurosului de Victor Eftimiu, nu vor fi costat o avere. Cât va fi cheltuit poate cu frate-său. o haimana... ca să-l căpătuiască....

Cu toate aceste, încurcat în niște procese de presă, caută să scape cât mai ușor.

Se pune bine cu maghiarii. lăudându-se că a tradus din Madach și Petöffy.

La curtea cu jurați vorbește cu gust dulceag pe — maghiarește și scapă, grație intervențiilor socrului și altor «moderați» pe ușor. — în vreme ce eu și alți calici încassăm osânde grele de ani întregi... Ce bine când ai «noroc!».

Încă un pas și vedem cum poetul o i-a razna prin Italia Franța, Scoția, Spania, Egipt, ba îl vedem la Constanța, la Casino în tovărășia nevestei unui prieten vechiu al lui în Ardeal și vedem cum nefericita lui nevestă dă peste ei și cum se face un scandal atât de ilustrant pentru ființa intimă a poetului, încât cu prilejul adunărilor Feder-

rației», o telegramă din Constanța îl ruga pe d. Take Ionescu să nu le trimeată ca orator la întrunire pe Goga de oarece va fi fluerat....

Bani, bani! — Asta-i trebuia nelimitat. Candidând într-un cerc sigur din Banat, cade la alegeri și cade mai cu seamă pentru că un preot, cu voturi multe în satul lui s'a supărat de oarece candidatul — poet, se legase de nevasta bietului preot, cu prilejul turneului.

Eu, om sărac, am fost candidat în două cercuri mai înainte, dar n'am cerut cheltueli dela partid. Poetul, cu venite enorme, a strâns partidul cu ușa, să-i dea bani — despăgubire din anemicul fond al partidului național din Ardeal.

A reușit. A încasat :

El : 14 mii lei

Dr. Suciu 7 mii lei

Dr. Maniu 3 mii lei, iar ceilalți candidați câte 2 mii lei.

Vedeți proporția ? Dar acum vine grosul. Cu tot acest « gheșeft », cu toată bursa dela București și cu două lefuri : dela Sibiu, la « Albina » și la « Asociațiune », — poetul e lipsit de parale.

Atunci cere să fie angajat la anemicul ziar al partidului național « Lupta » tipărit la Budapesta, cu un articol pe săptămână, ca extern și reușește să încaseze onorarul pe doi ani înainte, în sumă de 1.500 lei.

Pleacă în Italia și scrie un singur articol, — apăsos.

În schimb după câteva luni scrie regulat la « Tribuna » din Arad, gazeta cărdașilor naufragiați, unde Bocu—Schio-pul și Mangra făceau adevărate « halaripuri » în politica națională.

Cât va fi încasat și de aici. D-zeu știe.

Nu în zadar l'a botezat d. Ranetti de : « Goga încasatorul » de oarece, precum spune, nu l'a văzut altfel de cât « încasând ». Cu toate acestea, (d-l Mihali e blând și indulgent) fără ca redacția « Luptei » din B.-pesta să-l fi forțat așa în-

deplini angajamentele, la câteva luni îi scrie d-lui Mihali că n'are parale și că *el* n'ar fi primit destul din fondul electoral pentru alegeri, prin urmare mai cere câteva mii.... nu știu câte, că am uitat, dar scrisorile le-am văzut. D. Mihali i-a răspuns că fondul electoral a fost—epuizat.

Iată însă că poetul, naționalistul, vajnicul cântăreț al durerilor unui neam îi scrie altă scrisoare, în care amenință, că dacă nu va fi satisfăcut, va provoca un alt proces de înaltă trădare, a la Agram. — descăluind că — se primesc bani de la București. Eu nu știu și nu cred că s'ar fi primit, că prea îi cunosc peăștia din țară.

Dar cred că această scrisoare ilustrează îndestulător persoana «poetului pătimirilor noastre».

Să mi se ierte indiscrețiunea, — trebuia s'o fac.

D-l Mihali, știindu-se inocent, a refuzat.

Atunci apoi au pornit articolele din «Tribuna», în cari toți erau făcuți «măgari», și de aici, după eșecul cu închipuitele fonduri de la București, pe cari nu le-a putut împărți cu Schiopul, n'a mai fost de cât un pas până la decizia de a înființa un partid roman-guvernamental, sub șefia lui, nu a lui Mangra, prin mijlocirea d-lui Kristoffy, la care s'a dus să-i ceară sprijin. — D-l Vaida l'a demascat.

Salvat prin d. Stere, el vine la București și ca un nou Ștefan își adună — lichelele risipite, reia lupta, întemeiat pe ignoranța celor de aici și ocolind un vot al mulțimii, care singură este «Ardealul» în București, — din proprie putere se proclamă el și cu cărdașii lui de «Ardealul care vorbește».

Dar să-i vedem tovarășii, acei câți-va meșteri mari, cari îl întrec pe Manole — Goga în șmecherii.

Că Goga, de nu altceva, are cel puțin talent. Dar ceia-lalți?

Nici mediocrități — cel puțin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dr. C. BUCȘAN

cumnatul lui Goga, ținând pe sora acestuia. Băiat tinerel, inofensiv. N'a scris nimic, totuși este înșirat ca scriitor din Ardeal în garda cărdașilor. Era mi se pare secretar la «Albina», ajuns prin socrul lui Goga, Parthenie Cosma, care viața lui întreagă n'a făcut decât să-și căpătuiască rudele și rudele rudelor. Ba a mai făcut ceva. Prin banca pe care a condus-o, desfășura o adevărată teroare asupra unor cercuri largi, încât, acum, că un gest al contelui Tisza l'a delăturat din post, lumea din Ardeal respiră ușurată. Se vorbește că Sibienii, salvați de nesuferita povară ce le era acest bătrân răz bunător și clicarnic, ar fi trimis Contelui o adresă de mulțumire, iscălită de peste 1.000 persoane.

Atât de mult teroriza lumea acest om, încât cu toate că el băgase banca în trei aventuri din care au eșit păgubiți acționarii, — a reușit să-și sărbătorească la comandă jubileul de activitate prin oarecari festivități și manifestații din partea funcționarilor, fiind tămâiat ca mare talent financiar.

Lumea înghițea noduri acre...

Ei bine, nu e mirare dacă acest Cosma l'a vârat chiar pe Bucșan la un atare post dela Albina.

Nu e oare merit să ții de nevastă pe sora unui poet care își știe «învârti» geniul?

Venind acum la București, s'a cam înfundat. Se vorbește despre niște vagoane și cereale, acordate lui și «poetului», cari trebuiau să ajungă la «Albina» dar n'au ajuns decât

până la... Berlin și că cercurile celor interesați din Sibiu ar fi revoltate.

Se știe apoi că controlul de stat a dovedit la «Albina» niște împrumuturi personale ale lui Parthenie Cosma, Oct. Goga și Constantin Bucșan, fără acoperire și că suma ar trece de 200 de mii...

Directorul Cosma a fost suspendat, fiind numit în locul lui un ungur, anume Lisszay. Dar acest ungur a fost o creatură a d-lui Cosma vreme de 30 de ani și «mâna lui dreaptă» la bancă. Se zice că în creerii ungurului ar fi fost tot ce lipsea din ai directorului pentru conducerea unei mari instituții financiare.

D-l Mihali a fost pe la d. Cosma (care e fugit în România, „dezertor“ cum s'ar spune, cu toate că e trecut de 80 de ani,) ca în numele acționarilor să ceară d-lui Cosma să renunțe la pensie, până la acoperirea lipsei ce s'a constatat la bancă.

S'a mai constatat că un funcționar al băncii, un anume Popescu, lua fotografii de pe unele regiuni carpatine și fiind arestat s'a dovedit că era în legătură cu Tâslăuanu — Goga — Bucșan, ale căror scrisori s'au aflat la cel arestat.

Ei bine, înțeleg să te expui la strangulare, stând acasă și făptuind însuși bravurile de spionaj, dar să fugi la București, să te asiguri ca Goga și Lucaci de o rentă lunară de la guvern, de 1000 lei, sau 600 lei ca Bucșan, Tâslăuanu și popa „țingăluș“, — fratele și apendicele popii Lucaci, părintele Constantin, — sau ca Schiopul și întreaga lor cârdășie, de rente dela 400 la 200 lei lunar și fiind aici în siguranță, să bagi la primejdie pe un nenorocit băiat, e prea peste măsură.

Iată de pildă, cum știu ei să răsplătească aceste servicii. Un văr al meu, dr. Alexandru Moldovan, băiatul cunoscutului ziarist îmbătrânit în jertfe, Silvestru Moldovan, autor de scrieri premiate și membru corespondent al Academiei, — ascultând de un om al d-lui Panaitescu, dela siguranță, a stat trei luni pe vârful unui deal în misiune primejdioasă, pentru 100 lei pe întreg acest restimp, și pe

urmă, flămând, a trecut munții și a venit pe jos la București.

Aci a cerut o slujbuliță la Siguranță, unde au fost angajați vre-o 50 de refugiați, chiar cu pregătiri de câteva clase primare, a fost însă refuzat, în urma intervenției lui Schiopul.

A stat mult pe drumuri și abia târziu l'am putut plasa ca pedagog, cu 100 lei pe lună, pe el. adevărat și bun scriitor, dr. în drepturi și absolvent de teologie.

Să nu rămâi cu gura acră, după de aceste? La aceeași siguranță e și Bucșan, dar cu leafă mare și dispensat de a merge la slujbă, cu toate că acest din urmă își făcuse suma cu—exportul.

Cel care jertfise și se jertfise la locul primejdiei, are o cualificație mai mare decât dr. Bucșan și e un adevărat scriitor—dar nu e cumnat cu poetul... și face parte dintr'o familie care iubește adevărul și dreptatea, prin urmare spunând întotdeauna adevărul pe față, a suferit și a sărăcit, suportând și ura și răzbunările cărdașilor oportuniști din preajma familiei Cosma.

Ar mai fi multe de spus, dar să trecem la vestitul secretar al poetului, oratorul «Federației», Iosif Schiopul sau I. Grecu din «Adevărul».

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IOSEF SCHIOPUL

sau *I. Grecu*, văr primar cu «căpitanul de la Köpenick».

Eliminat dela liceul din Blaj, singur el, pentru provocare de grevă studențească, vine la Liceul din Brașov, și cere să fie primit în pension la mama mea, văduvă și săracă.

Mai avea câteva luni până la bacalaureat și spunea că nu poate să plătească decât la sfârșitul anului, când îi va da parale unchiul lui, dentist la București.

La sfârșitul anului însă, a șters'o, fugind noaptea, cu bagaj cu tot, pe fereastră.

Se înscrie apoi la München la tehnică.

După câteva luni îl vedem eliminat și osândit la un an și jumătate pușcărie, pentru-că a furat banii societății studenților români de acolo.

După ispășire, îl vedem copist la un avocat din Oradia-Mare, colaborând și la revista umoristică de acolo «Vulturul». In Orade duce un traiu destrăbălat și pricinuieste prin tot felul de șicane și insulte, zile amare regretatului membru al Academiei și director al revistei «Familia», Iosif Vulcan și regretatei scriitoare Lucreția Rudov-Suciu.

Vecinic element instigator, de un tupeu fenomenal, adăvărât virus al certurilor și desbinărilor, pleacă din Orade pe ascuns, din fața creditorilor și al disprețului general.

Il regăsim la «Tribuna Poporului» din Arad, refugiu cunoscut al āstor fel de elemente, fiindcă și directorul instrument al unor intriganți din București avea apucături de ari-vist, care în lipsă de școală și cultură, încearcă să se impună prin mijloace teroriste.

Dat și de aici afară, pentru matrapazlăcuri (niște încasări de publicații) precum se spune și se va dovedi, este primit ca rânđaș în redacția «Luceafărul» din B.-pesta, de care eu mă despărțisei și unde comanda «scriitorul» (?) O. Teslăuanu. Muncea administrația, în schimbul mâncării și al locuinței.

Fire de insinuant și vârelnic, cade nu peste mult în grația deputatului Vaidă și a lui Dr. Victor Bontescu cari la întemeierea ziarului «Lupta» din Budapesta, îl vârără în redacție spre uimirea întregului Ardeal, în numele căruia astăzi vrea să «vorbească». Cum le-a răsplătit binele, știe întreagă Ungaria.

Dar intrigile lui dintre deputați și tipografi, purtarea lui cu colegii îl făceau imposibil. Intre altele, fiindcă fratele meu Dr. Valer Moldovan, avocat, membru al Comitetului Național, avea de încasat pentru colaborare dela administrația ziarului suma de 250 lei, el s'a însărcinat să expedieze banii și expediații au fost.

Reclamând d-lui Vaidă, acesta mi-a spus: „Lasă'l dracului! Știi că lupul își schimbă părul, dar năravul ba“. La cât-va timp el falsifică o poliță pe numele colegului de redacție Lucian Bolcaș, care e azi la București și nu tăgăduiește...

Dat afară, el pleacă de nou la „Tribuna“ din Arad, unde ajunsese director un om cu păcate la fel, hotelierul de astăzi din Tekerghiol, Sever Bocu, despre care în colecția ziarului „Românul“ din Arad, 1912, se pot ceti frumoase isprăvuri și cu care ajunsese pe la judecătorii pe aici și d. ministru Angelescu, de la lucrări publice.

La „Tribuna“, în cărdășie cu alții, cam tot cei de azi, începe să împartă lecții de morală și de patriotism, revoltând lumea. Un om cu asemenea trecut, în loc de a se ascunde ca copist prin vi'un sat retras, pretindea să conducă neamul și să manipuleze fondurile partidului, ba îl vedem luând chiar atitudini de bandit, atacând pe stradă pe directorul „Românul“-ui din Arad Vasile Goldiș.

După-ce cuibul a fost distrus și desinfectat, îl vedem

totuși, grație d-lui Stere și milei d-lui dr. Iuliu Maniu, — primind o sumă respectabilă ca ajutor spre a-și vedea de drum.

Astăzi el insultă însă și pe d. Stere și prin fițuica lor din București „Tribuna“ și pe d. Iuliu Maniu, o inteligență, cultură și caracter covârșitoare față cu întreaga cărădășie «Ardealul vorbește».

Pleacă la «America», unde îi sosise fama, prin urmare nu află nici o slujbă. Atunci întemeiază o gazetă la lounghstown, Ohio, — începând din nou cu intrigile și insultele la adresa fruntașilor de acolo.

Dar statul, pe temeiul unei legi, ca pe un imigrant nedorit, cu trecut murdar, — îl somează să părăsească Statele Unite.

El revine la d. Goga, care îi păstrează prietenia și respectul și așezându-se la Sibiu, mai muncind în administrația «Luceafărul»-ui, mai alergând după țigări la debit, pentru d. Goga, își câștigă pâinea cu o leață de 120 coroane lunar.

Dar războiul schimbă multe lucruri. El vine la București, surprinde bună credința lumii neștiutoare de aici și îl vedem deodată (mereu pe lângă d. Goga) înalt funcționar la Siguranță, colaborator și îndrumător la «Adevărul» orator al „Federației“ la întuniri în provincie, ba d. Goga a pângărit și casa d-lui Filipescu introducându-l.

Mai nou îl vedem scriind că tot „Comitetul Național“ e din trădători și că ei, cu „Tribuna“, sunt meșterii anticipați ai României Mari.

Inchei, fiindcă penița începe să vomeze. Sunt anume lucruri....

Dar, hai, las'o nene!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

OCTAVIAN TESLĂUANU

sau cum îi spun ai lui tovarăși : «penibilul»

Un om penibil, fiindcă abia apucă să spună o vorbă ori să scrie un șir, prostia sare și improașcă lumea, ca o scroafă speriată când zburdă din ocolul noroiu.

De origină obscură, nu i-a auzit nimeni de nume până-ce s'a vârat în cercul de scriitori dela «Luceafărul», unde făcea corecturi, că de scris, — «necznai».

Ajuns prin surprindere secretar-secund la «Asociațiune» în Sibiu, începe să scrie, dar atât de nenorocit, încât jumătate Ardealul (pe care astăzi vrea să'l reprezinte) leșina de râs, iar cealaltă jumătate se pregătea ca la proxima întâlnire să-i dea — un «post-fest» la partea etc.

A mai încercat de două ori, dar precum când se ivea în public, era penibil pentru societate. așa și cu scrisul n'a reușit decât să-și popularizeze atributul de : «penibilul».

Cantitate negligeabilă pretutindeni, până când a dezertat, îl vedem deodată apărând la București, însoțit de un mare tărăboiu de reclamă.

Ardelenii steteau uluiți. «Man muss zerspringen» !—oftau unii, iar alții se resignau. Ironia sortii era la culmile orgiei.

Iată însă că apare un volumaș cu impresii de pe câmpul de luptă galițian...

Nu l'am citit fiindcă mi s'a spus dela început că se întemeiază pe fantezii. El nici n'a fost pe front ci ofițer de intendență, însărcinat cu alimentarea unei cete de ostași, toți români. «Toți români», — cu toate aceste marele națio-

nalist în vreme de trei luni trage dela gura flăcăilor suma de 6 mii lei și o dă spre a o depune la bancă, d-lui Măcelaru, din Miercurea, care se întorcea rănit la cămin.

D. Măcelaru nu i-a depus... A urmat un interesant proces și o împăcare suspectă. Știm pe martori și peripețiile.

Cum se poate ca Teslăuanu să trimită așa sumă de pe front, când în Sibiu era dator croitorului, șusterului, băcanului, crișmarului, chelnerilor, încât—se cinsteau câinii pe el?

O enigmă?

Ei bine, o enigmă este și faptul că aici s'a resculat o lume pentru a protegui bravurile unui cretin.

Ași fi terminat, dar bravul a mai făcut o ispravă. Adu-când la București niște țărani de mucava din Ardeal, a e-soperat prin ei o considerabilă sumă de vagoane cu cereale. Rămânând să le expedieze, a dat fiecărui țaran câte 30 lei despăgubire și ia trimis acasă. Iar vagoanele au luat calea Berlinului... după care ispravă eroul s'a dus la amicul dela Berlin...

VASILE C. OSVADĂ

sau „buretele“ cărdășiei

li spun ai lui «burete», fiindcă absoarbe toate lichidele, fenomenal de repede și în cantități respectabile. E băiat de țăran din Măhaci, lângă Aiud (nu zic Turda, fiindcă eu sunt de acolo) și terminând patru clase liceale s'a înscris la școala comercială inferioară din Brașov. Câne-cânește a terminat cursurile și de atunci îl vedem pe plaiurile Ardealului (pe care, firește, astăzi îl reprezintă) în diferite curioase și suspecte ipostase.

V. C. Osvadă ici — V. C. Osvadă colea !

Ba director la câte-o bănculiță de speculații, ba vice-director, tot acolo, ba înjghebând «cooperative» pe cari în scurtă vreme le ruinează, ruinând comune întregi, ba apoi înființând bănci de asigurare cu cari dă repede faliment și nu scapă de pușcărie decât făcând prietenie cu „notabili“ maghiari pe cari îi servește la anumite momente suspecte, iar de urgență presei scapă intrând în cărdășia teroristă „Goga-Skiopu — Bocu“.

După ce a ruinat niște comune de lângă Brașov prin o cooperativă condusă falacios, — înființează o societate de asigurare a vitelor, care dispare tacit la un moment dat, păgubind câteva județe, de la Hațeg până la Turda. Chiar fratele meu în biurul de avocat, avea mult de furcă liniștind oamenii cari cereau să fie dat acest om pe mâna parchetului. Procese pendente în legătură cu falimentul fraudulos sunt și acum. Dar nu s'a făcut scandal fiindcă „na-

„*Naționalistul*“ s'a dat prieten cu organele administrative din județul Huneadoarei spre a afla protecție, ba la un moment dat vine chiar la București cu directorul prefecturii județului și prezentându-l d-lui Costinescu, Duca, etc., ca prefect, reușește să exporteze pentru armata austriacă vagoane cu cereale, spunând că sunt pentru țărani români.

Face apoi export pentru o bancă mică, unde era director. Din afacere banca pierde 20 mii lei, iar el, directorul (mă rog: d-l director) câștigă 80 de mii.

De teama răspunderilor se constituie în refugiat și dezerter și martir și mare naționalist, ca nu peste mult să'l vedem orator al „Federației“, nenorocita naivă, care cu astfel de oameni își pregătea blamarea.

Acest V. C. Osvadă, fiind încredințat din dărnicia d-lui V. Stroiescu să studieze cooperativele din Bucovina, pleacă, își petrece vremea și banii în orgii, prin Bucovina, iar când se întoarce, tace și își vede de afaceri. Abia la 6 luni, după somații prin gazete și portărei, prezintă un raport de 30 de rânduri tipărite, despre rezultatele studiului întreprins, care a costat 8 mii de lei.

Aici o duce splendid. Și-a lăsat familia în Ardeal și aici dă pe «junele». Chef peste chef la șantane. Ziua la ora 12 e adus de doi hamali, cu trăsura, la Hotel Regal, unde stă și transportat pe sus în camera lui, spre scandalizarea proprietarului, portarilor și a călătorilor.

Altădată «refugiatul» și «prieten al lui Goga» se duce cu Teslăuanu la un șantan, unde cheltuiesc împreună 600 lei, beau șampanie și joacă pe bină «ciardaș» cu pierditele.

Un conflict cu publicul indignat și totul intră în făgașul obișnuit.

Dar până când cu acest Eldorado al lichelelor — nuliități în noua Abdera, — Bucureștiul anilor 1914-16?

Să isprăvesc cu biografiile.

Ar fi de prisos să fotografiez și alte nuliități «refugiate», din cărdășia care vrea să reprezinte Ardealul.

Câteva concluzii și să o termin sperând că lumea a priceput și un abuz stupid a fost stavilit.

Un punct pe „i”

Cinismul cu care se afișează mereu acești «bluff-agii» de meserie, excroci ai unei situații și felul cum ei o exploatează în privințele materiale, dă dreptul și îndatorează pe cei ce cunosc ceata, să aducă lumină.

Asociația asta de cointeresare e atât de cinică și penibilă, încât sunt sigur că «adevăratul Ardeal» îmi va mulțumi.

Într-adevăr, trebuie să-ți înprisoască bnerușina cea ca să introduci în cercurile înalte de aici oameni cari compromis prin prezența lor și cari n'au alt merit decât că se gudură pe lângă un poet cu busola pierdută.

Când ți-ai «mâncat malaiul» în țara ta, în Ardeal, de unde pleci huiduit și aproape expulzat, este culmea îndrăsnelii să încerci pe vremuri ca aceste să vorbești de la tribună în numele acelor cari ți-au aplicat meritatul piceor și cari te disprețuiesc, dar în urma situației grele, nu pot cel puțin să protesteze.

Când te gândești că acești cățeluși îndrăsnesc *aci* și *acum* să insulte oameni ca dr. Vlad, dr. Vaida, dr. Maniu, dr. Mihali, dr. Ștefan C. Pop. deputați cu un frumos trecut de jertfe și lupte, și când vezi zimbetul disperat și resignat al Ardelenilor de aici cari pot să priceapă enormitatea unei obrăsnicii, eu nu pot să nu intervin restabilind echilibrul moral și intelectual dintre unii și alții, pe cari tot la fel de bine îi cunosc.

Se înțelege, m'ași putea dispensa de osteneală în Ardeal.

unde lumea știe că nici nu se cuvine să faci paralelă între dr. Vlad și — Schiopul, dr. Vaida și — Teslăuanu, dr. Maniu și Osvadă, — dar lumea de aici, durere, nu știe cu cine stă de vorbă, — vorbele cui le ascultă, al cui scris îl citește și eventual îl crede.

În revista clicei aceste, («Tribuna»), se insultă comitetul național din Ardeal pentru declarația de loialitate, dată la începutul războiului, pentru-că, se înțelege, e mai ușor și mai rentabil să faci pe ireductibilul și iedentul la București, decât pe front sau la Budapesta.

Dar iată că la adunarea consiliului județean din Aiud Dr. Iuliu Maniu ține un discurs în care apără energic cinstea și drepturile poporului nostru din Ardeal!

Dr. Maniu a vorbit *aspru* în *Ungaria*, pe *vreme de războiu...*

Și atunci sare Schiopul dela București și știi ce scrie? Că d-rul Maniu — își pregătește terenul pentru ași întări situația pe când Ardealul va fi cucerit. Library Cluj

Așa scrie *Schiopul* despre dr. Maniu, fala și chintesența cinstei și inteligenței românești din Ardeal.

Așa scriu ei despre oameni cărora nu's vrednici să le sărute mâna, ei, invalizii morali, cari plănuiau de prin toamna anului 1914, — cum și ce vor face *ei* după cucerirea Ardealului, când Goga va fi ministru și Schiopul prefect la Sibiu... planuri drăguț de stupide, pentru împărțirea slujbelor în diferitele județe cucerite, fără să-și dea seama că nu este județ în Ardeal care să-i primească *pe ei* și că numirea lor ar da prilej pentru prima revoluție ardelenască în România-mare. Parol!

La întrunirile noastre, ale ardelenilor nu auzeam altceva decât cuvinte de revoltă la adresa acestor cinici și sfidători aventurieri și toți așteaptă sfârșitul războiului, când cei în drept vor putea să arate țării adevărul asupra acestor oameni cari au surprins bună-credința unora și au excrocat opinia publică de aici.

N'ar mai fi nevoie de dovezi și comentarii.

Dar se poate întreba oricine: cum se face că subț dra-

pelele desfășurate de Federație, nu s'a înrolat nici unul la sută din ardelenii de aici? Răspunsul este că deoarece tribuna a fost ocupată de astfel de ardeleni și drapelul acaparat de către acești cărdași, lumea cunoscătoare a plecat desgustată, așteptând plinirea vremii, când lumină se va face și lichelele vor fi puse la locul lor, spre justa satisfacție a ordinii morale din lume.

Tot nu mergea ca după ce Ardealul în urma unor lupte grele s'a văzut scăpat de o rușinoasă plagă morală, să vadă preamărindu-se la București virusul acestei boale, care avea și nerușinarea să spună că reprezintă Ardealul.

Trebue să o spun asta fără considerație că Goga, nepotul lui Brote (cel cu daraverile cu Dimitrie Sturdza) și vărul lui Măglaș, (tot un desperador politic din Reșinari), va ajunge ministru și «guvernator în Ardeal».

Goga, cioclul care îngroapă oamenii de vii, va sfârși-o tot prin a se îngropa însuși în gunoierul de la gardă, dacă nu respectă adevărul și cinstea, cum a făcut când pentru o vină a declarat de mort pe d. Slavici, dar pentru aceeași vină a tăcut despre Brote, fratele mamei lui...

Autorul poeziei «Oltul» să nu uite că acest râu nu trece pe lângă Reșinari și că acolo nu sunt decât bălți cu broaște, precum nu trebue să uite că din Reșinari nu ne-au ieșit decât băcani lacomi și aventurieri politici à la unchiul și vărul lui.

Semnele viitorului limpede se ivesc.

Am văzut cum în anturajul d-lui Filipescu, toți intinii și aderenții vechi ai d-sale, erau fățiș ostili apucăturilor de parvenit ale intrusului poet, care cu aiere de Morit-Napoleon sfida și provoca desgustul tuturor. D. Filipescu a putut să audă plângeri timide, dar repetate din partea intinilor D-sale, în privința impertinenței cu care acest copil se ivește în lume, introducând în societate existențe naufragiate cari imitând tupeul «maistrului», fac să se clatine credințele oamenilor în dreptate și morală.

Popa Lucaci (Cațavencu, după cum scrie Goga) ar putea

spune multe, dar preferă un armistițiu rentabil, decât ca acum la bătrânețe sa primească o luptă cu forțe de gurilivi tineri.

Ar mai fi în Federație d. Mândrescu Simion, (lingură în toate ciorbele), profesor de germană. — de altfel, un obscur și mediocru fost ardelean, care ar putea spune în public multe despre Goga și tovărășia, dacă ar avea îndrăzneala să spună ce spune între patru ochi și dacă conștiința nimiciniției d-sale nu l'ar forța să stea la pândă.

D-l Mândrescu, ca un simplu Giron, în loc să ajungă guvernantă de limba germană, ajunge profesor la Universitate, grație unor protecții. Cu toate aceste rămâne obscur. Deodată cu evenimentele însă, apare și cu ajutorul unor grimase reușește să-și asume nechemat și nefiind rugat sau autorizat, titlul de președinte și reprezentant al românilor Bucovineni și Ardeleni mai vechi în țară.

Cu ajutorul unei reclame asurzitoare se ridică la suprafață și — se înfige, proprio-motu, la loc de frunte.

Fiind el trei în „Federație”, ca ardeleni, adică Goga, Lucaci și Mândrescu, — o duce rău și cu Goga (superior în cele intelectuale) și cu Lucaci (superior în ce privește capitalul de trecut și faimă). Ca să se mențină, la un moment dat mă roagă ca în schimbul unui ajutor din fondurile de ajutorare ale ardelenilor refugiați, să scriu un articol în care să spun că el, d. Mândrescu este „un om providențial al neamului”.

Văzând că nu l'am refuzat, dar nici n'am fost în stare să scriu o asemenea prostie, s'a adresat cu aceeași cerere d-lui Dr. Boeru, tot un refugiat.

Acesta a promis la fel, dar tot nu s'a dat gata și astfel neamul a rămas fără „om providențial”, iar eu fără ajutor din fondurile de ajutoare, ba aproape desculț și dat afară din locuință pentru neachitarea chiriei, — împreună cu familia.

Așa voia provedința... în vreme-ce pentru alții ea era mai drăguță.

Dar ce să-i faci?

Acest Mândrescu, făt al vremilor tulburate, caraghios și

ridicol, dar stăruitor în credința providențialității sale, mai mult femei decât bărbat și care se adresează acum femeilor să „cucerească Ardealul”, — trăind în continuu zbucium și mustrări de invidie cu „Gogomaniacii”, reușește din partea lui să completeze tabloul de tragică comedie a harțelor pentru Ardeal în harababura de principii și caractere din București.

Cu toate aceste rămâne lamentabil, dar nu condannabil, ca de pildă cei din cărdășia poetului — exportator, care e milog la liberali, sfătuitor intim la d. Take Ionescu și cavalier în ochii d-lui Filipescu.

Cât despre parintele Lucaci?

Eu respect bătrânețele mai mult decât colegul d-sale din Comitetul Național de dincolo și federația de aici, de oarece acest „Cațavencu” ar mai simboliza ceva cumsecade, ca de pildă romanticismul în politica anilor trecuți, dar Goga — Schiopul și Osvadă «et tutti quanti» nu vor rămânea pentru viitor decât ca motivul unui zimbet ciudat sui generis, foarte greu de precizat și analizat. Înțeleg pe Goga ca om politic.

Da, vrem naționalism, dar să-l propovăduiască oameni cinstiți, nu verii căpitanului dela Köpenick și ai M-meii Humbert...

Terminând schița (că prea ar fi mult să scriu tot ce știu), mai sunt dator să dovedesc de nou cavalerismul pe care pun preț; prin urmare, adresa mea este la București, sos. Viilor. 63, Vila 19.

Portărei sau martori ai oamenilor cari cred că i-am calomniat, află în acest cuib de „refugiați” o primire onestă și corectă.

Zic: «Cuib de refugiați», fiindcă eu adăpostesc în casa mea de calic totdeauna câte trei-patru, ba chiar zece câte odată, din acești nenorociți, în numele cărora cărdășii și oportuniștii fac «afaceri» în țara asta naivă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Motive personale

Sunt și câteva motive personale cari m'au îndemnat să provoc o clarificare a situației.

Abstrăgând dela faptul că de aproape zece ani am rupt legăturile dintre mine și unii dintre clicașii poetului. În vremea din urmă am fost de nou și adeseori provocat din partea lor.

Hulit și detractat la fiecă ocazie prin oameni ca Schiopul et Teslăuanu, răbdam totul în vederea că după războiu Comitetul și opinia publică din Ardeal, după o mare răfuială va pune pe fiecare la locul lui.

Când cu mișcarea «ghedenistă», condusă de mine, afirm că nimeni nu mi-a pus piedeci mai grele ca ei, prin insinuările și calomniile lui Schiopul.

Îmi degusta oamenii, îi ademnea, îi plasa în posturi, mă calomnia și mă suspecta că ași trage foloase materiale, eu, care și din leafa mea de 120 lei lunar de la «Adevărul», cheltuisem peste 260 lei pentru reușita mișcării, eu, om cu familie, în timp ce Schiopul și ceilalți burlaci cheflii, cu lefuri mari, îmi adresau mici și insolente înțepături prin fițuica lor de aici «Tribuna».

Când la împărțirea recompenselor morale, iată-l pe Schiopul și tutti-quantu imbulzindu-se în frunte cu roluri de oratori federaliști, în vreme ce prostul de Drumaru zgribulea de frig în pardesiū, fără pingele la ghetе, tras pe sfoară și păcălit ba de părintele Lucaci ba de S. Mândrescu.

(Ar fi prea trist să mai descriu cum am fost lăsat pe drumuri la Sf. Dumitru cu familia și copilașii mei, goi, desbrăcați, de oarece din 120 de lei venit nu prea o poți scoate, în vreme ce Schiopul încassa subvenții pentru colecții de doine, iar Teslăuanu pentru — impresii minciuni).

Când s'a răspândit apoi prin Schiopul calomnia că eu, din mișcarea G. D. N. mi-ași fi făcut o avere de 42 mii lei și că d'aia nu mai ies în lume, ca să digerez în tihnă (eu bietul nu puteam să ies, că eram desculț) m'am hotărât să nu mai tac.

Totuși prietenii m'au convins să tac până după războiu.

Cu o boală de cord și o neurastenie, boale câștigate în mișcările ghedeniste în urma torturilor de la poliție și insultelor dela judecătorul de instrucție, amenințat mereu cu moartea. — am fost silit să-mi văd de sănătate și de familie.

Cu ajutorul unor cumnati și cu ajutorul unor împrumuturi m'am ținut în liniște, vieții retrase, disgustat, bolnav, nerăsplătit.

Și atunci a început calomnia cea de pe urmă. Schiopul și poliția capitalei au răspândit șvonul că *m'am rănduit nemților*. «Viitorul» a publicat acuzația dar a refuzat să publice desmințirea.

Imprejurări familiare și de sănătate m'au silit să tac.

Ba chiar greașa ajută tăcerii mele să se mențină.

Cei cari încasaseră rodul jertfei mele, pretindeau să mă jertfesc până la sfârșit. Cu de-a sila.

Era pretenția de a le fi cal de poștă — de pomană, până la istovirea desăvârșită.

Nu mai puteam să rabd. Trebuia să deschid ochii lumii, ca șarlatanii vieții publice din Ardeal să fie făcuți inofensivi și aici.

În privința calomn'ei că eu din mișcările ghedeniste m'ași fi ales cu 42 mii lei, îl rog pe părintele Lucaciu să mărturisească dacă toate sumele îtrebuințate pentru acest scop întrec totalul de 3800 lei.

Atât am primit eu și am notele și facturile din cari

reia se că și această sumă, partea cea mai mare am împărțit-o ca ajutoare refugiaților cari din partea lui Goga, *conducătorul ardelenilor*, puteau să moară de foame în Cișmigiu.

Că scriu la «Ziua»?.

N'am scris nici un șir nici la «Ziua», nici la alt ziar germanofil. Am mai spus-o. .

Cine va dovedi că am scris un cuvânt, îi garantez că mă sinucid în piața teatrului, după 24 de ceasuri.

Atunci : «De ce tac»?

Aha ! Iată un capitol interesant.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De ce tace Dramaru, și „fine“

Dramaru tace pentru-că:

- 1). E bolnav.
- 2). E desgustat.
- 3). Fiindcă toți tac, mai cu seamă gureșii cari s'au căpătuit.
- 4). Fiindcă i s'au deschis ochii după cele văzute și experiate în țara noastră.

5) Fiindcă ori va vorbi ori nu, tot nu *el* va decide de soarta Românimii, ci Regele și Guvernul.

6) Fiindcă are și el buclucuri familiare. Pe fratele lui Dramaru nu l'a adus Poklevsky Koziel la București ca pe fratele lui Goga și fiindcă acest frate al lui Dramaru, tată a cinci minori, nu are părerile Drumarului de ieri. Și asta e ceva

7) A mai văzut apoi acest Dramaru, că prin candidaturile dela Galați și Caracal, mișcările ardelenesti de aici au intrat definitiv în solda partidelor politice, pierzând independența lor morală.

După bachanalele lui Goga și ale lichelelor lui la Caracal, când «Ardealul Vorbește» a fost ridicat de pe subț mese din murdării vomatrice, în stare de porci, am văzut că e mai bine să tacă și «Ardealul» cel adevărat decât să mai pară că vorbește cu «de ăștia» împreună.

8) Pentru-că nu vrea să scrie pe aceeași coloană cu I. Grecu. (Schiopul).

9) Pentru că un alt ziar (nu Adevărul) l'a tras pe sfoară, publicându-i articolele, dar refuzând onorarul.

10) Pentru-că publicul de aici adună sute de mii pentru prizonieri englezi din Bulgaria și pentru nenorociții Belgieni și Francezi (bancherii Europei), dar abia 10.000 lei pentru frații muritori de foame din Ardeal și abia 6.000 pentru refugiații de aici și abia 15 mii pentru orfanii rămași pe urma viitorului război al României.

11) Pentru-că în anii marelui tragedii a sermanului Ardeal, la București se bat cu flori și sporesc enorm orgiile și banchalele.

12) Pentru-că partidelor politice din România, trăgând cu ochii la singurul lor ideal : puterea, prea puțin le pasă de Ardeal și Ardeleni.

Toate la fel.

13) Pentru că după toate cele văzute, auzite și experiențate aici, mă gândesc cu durere la soarta Ardealului inundat de toată gunoimea fanariotă de aici. Ardealul ar fi să schimbe stăpânul, dar nu soarta lui. Trecând de la oligarhi la oligarhi, ar fi să treacă de la un drac negru la unul pistru.

Aici, unde nu e lege decât pentru cei mici, unde se comit cele mai revoltătoare nedreptăți, protecții, imoralități, etc. etc., unde se calcă în picioare dreptul internațional și public, inrolând pe musafiri, dar fără să le dai *dreptul de vot*, nu poate fi salvarea *neamului*.

Iar pe mine de *neam* mă doare, iar nu de *România*, care nici nu e «*Românie*» ci o pepinerie de greci și alți streini exploatare ai unui neputincios și nenorocit popor, poporul *rob pretutindeni*, poporul Român.

— Te-ai vrea, o ! Românie, dar tu nu ești a ta...

O bună și cinstită *Autonomie* pentru Ardeal, Bănat, Sătmăre și Bucovina, după credința mea ne-ar prîi mai mult.

O autonomie sub aripi Austriace iar nu Ungurești, ca
desvoltându-ne, după ce ne vom reface puterile să putem
purcede și la salvarea Românilor din România.

Sic cogito.

Dacă mai doriți, mai poate să continue

V. Drumaru,

jandarm rural în România
dar fără drept de vot
și cetățenie

București, Săptămâna patimilor, 1916.

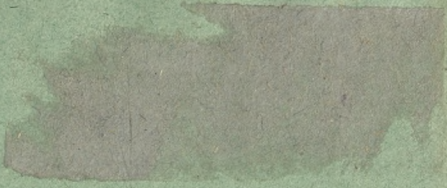
BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central Library Cluj

BAL 1115

BCU Cluj / Central University Library Cluj

